Dialecte Taos

El **dialecte Taos** és una parla del grup tiwa septentrional de la família de les llengües kiowa-tano parlada pel pueblo de Taos.

Taos	
Tipus	llengua, llengua viva i llengua definitivament amenaçada
Parlants	
800 (1990)[1] principalment a Nou Mèxic	
Rànquing	-
Parlat a	Estats Units
Autòcton de	Nou Mèxic
Classificació lingüística	
Kiowa-tano	
Tiwa-tewa Tiwa Tiwa septentrional Taos	
Característiques	
Nivell de vulnerabilitat	3 en perill
Codis	
ISO 639-2	twf-tao
ISO 639-3	twf (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=twf)
Glottolog	nort1550 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/nort1550)
Ethnologue.com	twf (http://www.ethnologue.com/language/twf)
UNESCO	875 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-875.html)
IETF	twf
Endangeredlanguages.com	6510 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/6510)

Contingut

Demografia i etnografia
Relacions genealògiques
Història
Fonologia
Transcripció
Referències
Bibliografia

Demografia i etnografia

En les dades recollides en 1935 i 1937, George L. Trager (1946) assenyala que el taos era parlat per tots els membres de la comunitat del pueblo de Taos. A més la majoria dels parlants eren bilingües, ja sigui en espanyol o anglès: els parlants de més de 50 anys d'edat eren fluids en espanyol, els parlants adults menors de 50 anys parlaven espanyol i anglès, els nens al voltant de 5 anys d'edat podien parlar anglès, però no espanyol (en general una disminució en l'edat es correlaciona amb una disminució en la fluïdesa en espanyol i un augment en la fluïdesa en anglès). Els nens sense escolaritzar i algunes dones molt grans eren parlants monolingües de taos.

Un informe més recent de Gómez (2003) assenyala que la llengua "fins fa pocs anys es va mantenir viable només en grups d'edat de trenta anys o més", un senyal que el taos està arribant a ser llengua amenaçada. No obstant això, és un dels 46 idiomes disponibles a Amèrica del Nord que és parlat per un nombre significatiu de nens a partir de 1995 (Goddard 1996). L'estimació més recent és del 1980 amb prop de 800 parlants nadius d'una població ètnica de 1.600 individus (50% de la població).

Els parlants de taos han estat des de sempre reticents a proporcionar dades lingüístiques per treballar i han preferit mantenir en secret el seu llenguatge dels forasters. G. Trager va haver de treballar amb els seus assessors en privat i mantenir les seves identitats en conficencialitat.[2] La tendència al secretisme és constant en els pueblo com a reacció iniciada en el segle XVII, en gran part a causa de la persecució opressiva

(incloses execucions públiques i tortura) de les pràctiques religioses pueblo per part de l'Espanya colonial. La comunitat de Taos ha estat particularment vigilant a l'hora de revelar la seva llengua (i cultura) als estrangers en comparació amb altres pueblo de l'est de Nou Mèxic.[3] A causa del secretisme de les pràctiques, els detalls de la preservació de la llengua no es coneix fora de la comunitat.

Relacions genealògiques

El taos pertany a la sub-agrupació nord de la branca tiwa de la família lingüística kiowa-tano. Està estretament relacionad i encara és mútuament intel·ligible amb el picuris (parlat al pueblo Picuris).[4] Està una mica més allunyat del tiwa meridional (parlat pels Isleta i Sandia).

Història

EL juliol de 2012 el pueblo de Taos, que "no fomenta formalment l'aprenentatge de la seva llengua a persones alienes a la tribu" va organitzar un Festival de les Llengües Tiwa per membres de la tribu per mantenir el tiwa d'"anar a dormir". El Comitè d'Educació Cultural espera incorporar el tiwa al programa Head Start en la tardor.[5]

Fonologia

Segons una anàlisi, el taos té 18 consonants:[6]

		Bilabial	Dental		Alveolar	Palatal	Velar	Glotal
			central	Lateral				
Oclusiva	sonora	b	d				g	
	sorda	p	t				k	ʼ [ʔ]
Africada						c [tʃ]		
Fricativa				ɬ [ɬ̄]	s		x	h
Nasal		m	n					
Aproximant		w		l		y [j]		
Bategant					(r [ɾ])			

La bategant alveolar /ɾ/ es troba en manlleus del castellà de Nou Mèxic.

Transcripció

El taos ha estat transcrit per Trager a l'Alfabet Fonètic Americanista. Tanmateix, la seva transcripció es diferencia entre el seu treball anterior exemplificat per Trager (1946) i el seguiment de la seva obra posterior s'explica a Trager (1948). La taula següent indica la simbolització dels fonemes taos a Trager (1946) i Trager (1948), així com una simbolització corresponent de l'IPA. No obstant això, el gràfic només mostra els símbols que difereixen entre els tres si Trager (1946), Trager (1948), i l'IPA tots utilitzen el mateix símbol que no apareix a la taula de sota.

Trager 1946	Trager 1948	IPA
ʔ	’	ʔ
c	c	tʃ ~ ts
c’	c’	tʃʼ ~ tsʼ (1946), tʃʔ ~ tsʔ (1948)
fr	phr	fɾ ~ ɸɾ
g	g	g
k’	k’	kʼ (1946), kʔ
k_w	kw	kʷ (1946), kw (1948)
k_w’	kw’	kʷʼ (1946), kwʔ (1948)
ł	ł	ɬ
p’	p’	pʼ (1946), pʔ (1948)
p‘	ph	pʰ (1946), ph (1948)
r	r	ɾ
s	s	s ~ ʃ
t’	t’	tʼ (1946), tʔ (1948)
t‘	th	tʰ (1946), th (1948)
x_w	xw	xʷ (1946), xw (1948)
y	y	j

Referències

1. Ethnologue (http://www.ethnologue.com/language/twf)
2. Els consultors principals de G. Trager en 1935 i 1937 eren homes joves d'uns 30 anys d'edat
3. Per exemple, el grau taos de "sang" índia era d'una mitjana del 95% el 1972. El 1970 només una dona hispanoamericana i 23 no indis vivien al poble de Taos. Vegeu Bodine (1979) i Eggan (1979).
4. Les fonts d'intel·ligibilitat mútua donen informació contradictòria. Mithun (1999): "Ells [Taos i Picuris] estan a prop, però en general es consideren mútuament inintel·ligibles". Però, G. Trager (1969): "El fet que hi ha considerables diferències fonològiques entre els dos idiomes [Taos i Picuris], però els sistemes gramaticals són molt semblants i la intel·ligibilitat mútua persisteix...". G. Trager (1946): "Els dos grups Tiwa [nord i] són bastant homogenis: Sandia i Isleta [del grup tiwa sud] difereixen molt poc i són mútuament intel·ligibles per complet; Taos i Picuris [del grup Tiwa Nord] divergeixen més entre si més, el grup en el seu conjunt és molt similar: Taos i Picuris són intel·ligible per als altres tres, i Sandia i Isleta s'entenen al nord, encara que amb dificultat .". G. Trager (1943): "Taos i Picurís són semblants, i mútuament comprensibles Sandia i Isleta són gairebé idèntic. Un parlant dels tiwa del sud pot arribar a entendre els dos del nord, però el contrari no sembla ... " F. Trager (1971): "[Picuris] està més estretament relacionada amb Taos; aquests dos idiomes són, en part, mútuament intel·ligibles.." Harrington (1910) observà que un parlant isleta (tiwa meridional) es comunicava en "jerga mexicana" amb parlants taos, i el taos i tiwa meridional no eren mútuament intel·ligibles.
5. JIM O'DONNELL «Taos Pueblo works to keep Tiwa from 'going to sleep' (http://www.taosnews.com/entertainment/arts/article_b49feeb0-d4bd-11e1-9337-0019bb2963f4.html)». *The Taos News*,

23-07-2012 [Consulta: 27 setembre 2012].
6. Aquesta llista de consonants es recolza en Trager (1948). Una anàlisi diferent és a Trager (1946) (i publicacions anteriors). Ambdós poden ser comparats a fonologia taos.

Bibliografia

- de Angulo, Jaime. (1925). Taos kinship terminology. *American Anthropologist*, *27* (3), 482-483.
- Bodine, John J. (1968). Taos names: A clue to linguistic acculturation. *Anthropological Linguistics*, *10* (5), 23-27.
- Bodine, John J. (1979). Taos Pueblo. In A. Ortiz (Ed.), *Handbook of North American Indians: Southwest* (Vol. 9, pp. 255–267). Washington, D.C.: Smithsonian Institution.
- Eggan, Fred. (1979). Pueblos: Introduction. In A. Ortiz (Ed.), *Handbook of North American Indians: Southwest* (Vol. 9, pp. 224–235). Washington, D.C.: Smithsonian Institution.
- Goddard, Ives. (1999). Introduction. In I. Goddard (Ed.), *Handbook of North American Indians: Languages* (Vol. 17, pp. 1–16). Washington, D.C.: Smithsonian Institution.
- Gomez, Henrietta. (2003). Written testimony of Henrietta Gomez, Taos Pueblo Head Start Program Tiwa culture specialist and language instructor before the Senate Committee on Indian Affairs on the reauthorization of the Head Start Act and on Native American Indian language and culture. Online: indian.senate.gov/2003hrgs/092503hrg/gomez.PDF (http://indian.senate.gov/2003hrgs/092503hrg/gomez.PDF).
- Hall, Robert. (1947). A note on Taos k'owena 'horse'. *International Journal of American Linguistics*, *13* (2), 117-118.
- Harrington, J. P. (1909). Notes on the Piro language. *American Anthropologist*, *11* (4), 563-594.
- Harrington, J. P. (1910). An introductory paper on the Tiwa language, dialect of Taos. *American Anthropologist*, *12* (1), 11-48.
- Harrington, J. P. (1916). Ambiguity in the Taos personal pronoun. In *Holmes anniversary volume* (pp. 142–156). Washington: J.W. Bryan.
- Jones, William. (1960). Origin of the place name Taos. *Anthropological Linguistics*, *2* (3), 2-4.
- Mithun, Marianne. (1999). *The languages of Native North America*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-23228-7 (hbk); ISBN 0-521-29875-X.
- Parsons, Elsie Clews. (1940). *Taos tales*. Memoirs of the American Folklore Society (Vol. 34). New York.
- Trager, Felicia. (1971). The phonology of Picuris. *International Journal of American Linguistics*, *37*, 29-33.
- Trager, George L. (1936). The language of the pueblo of Taos. *Maître Phonétique*, *56*, 59-62.
- Trager, George L. (1939). The days of the week in the language of Taos Pueblo, New Mexico. *Language*, *15*, 51-55.
- Trager, George L. (1940). Appendix. In E. C. Parsons, *Taos tales*. New York.
- Trager, George L. (1942). The historical phonology of the Tiwa languages. *Studies in Linguistics*, *1* (5), 1-10.
- Trager, George L. (1943). The kinship and status terms of the Tiwa languages. *American Anthropologist*, *45* (1), 557-571.
- Trager, George L. (1944). Spanish and English loanwords in Taos. *International Journal of American Linguistics*, *10* (4), 144-158.
- Trager, George L. (1946). An outline of Taos grammar. In C. Osgood (Ed.), *Linguistic structures in North America* (pp. 184–221). New York: Wenner-Green Foundation for Anthropological Research.
- Trager, George L. (1948). Taos I: A language revisited. *International Journal of American Linguistics*, *14* (3), 155-160.

- Trager, George L. (1954). Taos II: Pronominal reference. *International Journal of American Linguistics*, *20* (3), 173-180.
- Trager, George L. (1960). Taos III: Paralanguage. *Anthropological Linguistics*, *2* (2), 24-30.
- Trager, George L. (1960). The name of Taos, New Mexico. *Anthropological Linguistics*, *2* (3), 5-6.
- Trager, George L. (1961). Taos IV: Morphemics, syntax, semology in nouns and in pronominal reference. *International Journal of American Linguistics*, *27* (3), 211-222.
- Trager, George L. (1961). The typology of paralanguage. *Anthropological Linguistics*, *3* (1), 17-21.
- Trager, George L. (1969). Taos and Picuris: How long separated?. *International Journal of American Linguistics*, *35* (2), 180-182.
- Trager, George L.; & Trager, Felicia H. (1970). The cardinal directions at Taos and Picuris. *Anthropological Linguistics*, *12* (2), 31-37.

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Dialecte_Taos&oldid=23939610»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 1 jul 2020 a les 13:35.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.